

Viite

Asia

EU:n kauppaministerien epävirallinen kokous

EU:n kauppaministerien epävirallinen kokous pidetään Berliinissä 20.-21.9.2020. Suomea kokouksessa edustaa kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari. Asialistalla ovat EU:n kauppapolitiikan tarkastelu sekä Euroopan terästeollisuuden tilanne.

Kokousta edeltävälle illalliselle osallistuu Euroopan parlamentin kansainvälisen kaupan valiokunnan puheenjohtaja Bernd Lange. Kokouspäivän lounaalla ministerit keskustelevat Maailman kauppajärjestö WTO:n pääjohtajavalintaa koskevasta tilanteesta.

EU:n kauppapolitiikan tarkastelu, globaalit arvoketjut

Ministerit keskustelevat EU:n kauppapolitiikasta, jota koskeva tarkastelu on parhaillaan käynnissä. Suomi painottaa, että EU:n tulee jatkossakin säilyä avoimena kansainväliselle kaupalle ja investoinneille. Keskustelussa avoimesta strategisesta autonomiasta Suomen painopiste on nimenomaan avoimuudessa. Samalla on tärkeää, että kauppapolitiikka omalta osaltaan edistää kestävä kehitystä ja vihreää taloutta. Suomi mielestä keinoja Euroopan resilienssin parantamiseksi tulee pohtia. Kysymystä globaalien toimitus- ja arvoketjujen kestävydestä tulee analysoida faktojen pohjalta. Euroopan kilpailukyvyn vahvistaminen tutkimukseen, kehitykseen ja uusiin sovelluksiin investoimalla on yksi keskeisimmistä keinoista parantaa Euroopan kestävyttä.

EU:n terästilanne

Suomi katsoo, että terästeollisuuden akuutteihin ongelmiin tulisi löytää EU-tason ratkaisuja, koronapandemiakin huomioiden. Terästeollisuus on haasteellinen sektori kilpailukyynäkökulmasta. Suomi pitää hyödyllisenä laajempaa horisontaalista lähestymistapaa asiaan. Siten olisi tärkeä päästä yhteisymmärrykseen siitä, että EU:n teollisuuden kansainvälisestä kilpailukyvyystä (ml. terästeollisuus) aloitetaan kokonaisvaltaisempi keskustelu relevanttien hallinnonalojen kanssa. Olemassa olevien kaupansuojainstrumenttien suomia mahdollisuuksia hyödynnetään jo laajasti, ja niitä on seurattava huolellisesti ja toimia päivitettävä tarpeen mukaisesti.

Asialista:

EU:n kauppapolitiikan tarkastelu, globaalit arvoketjut s. 3

EU:n terästilanne s. 6

Asia

EU:n kauppapolitiikan tarkastelu, globaalit arvoketjut

Kokous/tapaaminen

EU:n epävirallinen kauppaministerikokous Berlinissä 20.-21.9.2020

Asiakirjat

Komission konsultaatioasiakirja “A renewed trade policy for a stronger Europe”

https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/june/tradoc_158779.pdf

Viite (U/E-tunnus)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Marja Kuosmanen, UM/TUO-10, marja.kuosmanen@formin.fi, puh. 0295 350 110

Pasi-Heikki Vaaranmaa, UM/TUO-10, pasi-heikki.vaaranmaa@formin.fi, 0295 351 700

Lauri Kangasniemi, UM/TUO-20, lauri.kangasniemi@formin.fi, 0295 535 0262

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

EU:n kauppapolitiikkaa koskevassa tarkastelussa komissio on asettanut tavoitteeksi määritellä, miten kauppaja- ja investointipolitiikalla voidaan edistää nopeaa ja kestävä elpymistä sekä kuinka sillä voidaan tukea vahvempaa, ”avoimeen strategiseen autonomiaan” nojaavaa EU:ta.

Kokouksessa kauppaministerien epävirallista keskustelua pohjustaa professori Gabriel Felbermayr (Institute for the World Economy), joka alustaa globaalien arvoketjujen kestävydestä (resilience).

2. SUOMEN TAVOITE

- Suomi painottaa, että EU:n tulee jatkossakin säilyä avoimena kansainväliselle kaupalle ja investoinneille. Keskustelussa *avoimesta strategisesta autonomiasta* Suomen painopiste on nimenomaan avoimuudessa.
- Suomi pitää tärkeänä, kauppapolitiikka omalta osaltaan edistää kestävä kehitystä ja vihreää taloutta.
- Suomi mielestä keinoja Euroopan resilienssin parantamiseksi tulee pohtia. Kysymystä globaalien toimitus- ja arvoketjujen kestävydestä tulee analysoida faktojen pohjalta. Euroopan kilpailukykyyn vahvistaminen tutkimukseen, kehitykseen ja uusiin sovelluksiin investoimalla on yksi keskeisimmistä keinoista parantaa Euroopan kestävyttä.

3. NEUVOTTELUTILANNE

EU:n kauppapolitiikan tarkastelussa sidosryhmien konsultaatiot ovat käynnissä. Tämänhetkisen tiedon mukaan komission on tarkoitus tämän vuoden lopulla antaa asiasta tiedonanto, jonka pohjalta keskustelua jatketaan jäsenmaiden kesken.

4. TAUSTA

Komissio käynnisti 16.6.2020 sidosryhmäkonsultaatiot asiakirjan ”*A renewed trade policy for a stronger Europe*” pohjalta. Näkemyksiä kootaan laajasti eri tahoilta 15.9.2020 asti (on mahdollista, että määräaika jonkin verran jatketaan.) Saatua palautettua hyödynnetään komission kauppapolitiikkaa koskevaa tiedonannon laatimisessa. Komission on tarkoitus julkaista EU:n kauppaja investointipolitiikan muutostarpeita koskeva tiedonantonsa vuoden loppuun mennessä. Päivitetty kauppastrategia pyrkii vastaamaan siihen, miten kauppapolitiikalla voidaan edistää nopeaa ja kestävä elpymistä sekä kuinka sillä voidaan tukea vahvempaa, ”avoimeen strategiseen autonomiaan” nojaavaa EU:ta.

Konsultaatiot kauppapolitiikan tulevasta suunnasta tehdään tilanteessa, jossa protektionismin kasvu, geopoliittiset jännitteet ja yksipuoliset toimet ovat maailmanlaajuisia trendejä. COVID-19-pandemian aiheuttaman kriisin vuoksi tarvitaan ulkoisia kasvun lähteitä, ja on pohdittava, miten kauppapolitiikalla voidaan tukea pikaista taloudellista elpymistä ja EU:n uuden, ”avoimen strategisen autonomian” toimintamallia.

Konsultaatiopaperiin on valittu laaja näkökulma, sillä siinä keskitytään suuriin avainkysymyksiin, ei kahdenvälisiin suhteisiin tai teknisiin yksityiskohtiin. Komissio haluaa käydä keskustelua Brysselin lisäksi myös jäsenmaissa ja on jo ollut joihinkin jäsenmaihiin yhteydessä tapahtumien järjestämisestä. Suomessa komission edustaja osallistui sidosryhmille järjestettyyn virtuaaliseen tapaamiseen syyskuun alussa.

Konsultaatioasiakirjan teemat ovat sisäinen ja ulkoinen sietokyky (resilience), taloudellissosiaalinen elpyminen ja kasvu, pk-yritysten tukeminen, vihreä siirtymä ja kestävyys, digitaalinen muutos ja tekninen kehitys sekä kaupan ”reiluus” ja tasavertainen toimintaympäristö.

Komission mukaan resilienssin vahvistamisessa on sekä ulkoinen että sisäinen ulottuvuus. Molempien suhteen tulee edetä. Ulkoisen ulottuvuuden kannalta olennaisia kysymyksiä on: miten taata kaupan vakaus ja ennakoitavuus sääntöperustaisen kauppajärjestelmän kautta; miten stabilisoida suhteet keskeisten kauppakumppanien kanssa; ja miten taata kaupan reiluus ja vastavuoroisuus.

Sisäisen ulottuvuuden kysymyksiin kuuluvat teollisuuden kilpailukyvyyn turvaaminen, suojautuminen epäreilulta kilpailulta ja turvallisuusulottuvuuden vahvistaminen. Ulkoinen ja sisäinen ulottuvuus muodostavat yhdessä avoimen strategisen autonomian ytimen. Vain sisäistä ulottuvuutta edistämällä ei komission mukaan voida saavuttaa toivottuja tuloksia. Tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä ja kansainvälisen kaupan mahdollisuuksia.

Komissio näkee, että tasavertaisten kilpailuedellytysten edistäminen kansainvälisiä sääntöjä parantamalla kolmansien maiden kanssa on paras vaihtoehto takaamaan turvallinen kauppaympäristö. EU:n tulee vahvistaa käytettävissä olevaa sisämarkkinasääntelyä ja olemassa olevia toimivia rakenteita (kaupan suojatoimet, riitojenratkaisu, täytäntöönpanoasetus). Esimerkkinä ensin mainitusta on ulkomaisia valtiontukia koskeva valkoinen kirja.

Komissio painottaa, että vihreiden investointien ja ympäristöulottuvuuden huomioiminen yhteiskuntien elpymisessä sekä kauppapolitiikassa niin sisäisesti kuin kolmansien maiden kanssa, on erityisen tärkeää. Käytössä ja suunnitteilla on jo useita toimenpiteitä, ml. laillisesti sitovat ilmasto/ihmisoikeussopimukset, Pariisin ilmastopimuksen sisällyttäminen välttämättömänä elementtinä (essential element) EU:n kauppasopimuksiin, hiilen rajamekanismi (CBAM), vastuullisuusjärjestelmät (due diligence schemes) sekä uuden kauppasopimusten toimeenpanon valvojan (Chief Trade Enforcement Officer) nimittäminen.

Digitalisaatio ja uudet teknologiat (lohkoketjut, AI, 3D-tulostus) tarjoavat myös mahdollisuuksia toimitusketjujen resilienssin parantamiseksi, mutta nämä vaativat vielä lisätarkastelua. Nopean digitaalisen harppauksen vuoksi tarvitaan selkeitä sekä tasapuolisia, avointa kauppaa edistäviä sääntöjä, kuitenkin tietosuojatarpeet huomioiden. EU on aktiivinen sähköisen kaupan osalta ja mm. rajat ylittävät tietovirrat ovat yksi työohjelman keskeisistä elementeistä.

Koronapandemian seurauksena lääkkeet, niiden raaka-aineet ja lääkinnälliset laitteet ovat olleet esillä globaaleja toimitusketjuja koskevassa keskustelussa. Niiden saatavuuden varmistaminen on yksi osa Euroopan resilienssin turvaamista.

Käydyssä keskustelussa useat jäsenvaltiot (ml. Suomi) peräänkuuluttivat uusien toimien sekä keskustelun tueksi vahvaa faktapohjaista analyysiä. Suomi korosti kaupan avoimuuden keskeisyyttä. Komissio oli samaa mieltä siitä, että analyysiä tarvitaan, mutta koko talouden kattavaa analyysiä EU-tasolla ei pystytä tekemään, vaan jatkoselvitykset on kohdennettava terveyden ja turvallisuuden kannalta keskeisiin sektoreihin.

TUO-20; Haukijärvi Ritva

15.9.2020

Asia

EU:n terästilanne

Kokous/tapaaminen

EU:n epävirallinen kauppaministerikokous Berlinissä 20.-21.9.2020

Asiakirjat

-

Viite (U/E-tunnus)

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ritva Haukijärvi, UM, ritva.haukijarvi@formin.fi, puh. 0295 350 097Anita Silanterä, TEM, anita.silanterä@tem.fi, puh. 0295 50 47256**1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET**

Miten EU:n terästeollisuutta voidaan auttaa nykyisessä erityisesti koronapandemian aiheuttamassa ongelmallisessa tilanteessa ja mitä instrumentteja EU:lla on käytössään terästeollisuuden auttamiseksi?

Tarvitaanko EU:n keinovalikoimaan uusia instrumentteja poikkeuksellisen tilanteen kuten koronapandemian varalta?

2. SUOMEN TAVOITE

- Teollisuuden akuutteihin ongelmiin tulisi löytää EU-tason ratkaisuja, koronapandemiakin huomioiden. Terästeollisuus on haasteellinen sektori kilpailukyynäkökulmasta. Suomi pitää hyödyllisenä laajempaa horisontaalista lähestymistapaa asiaan. Siten olisi tärkeä päästä yhteisymmärrykseen siitä, että EU:n teollisuuden kansainvälisestä kilpailukyvyistä (ml. terästeollisuus) aloitetaan kokonaisvaltaisempi keskustelu relevanttien hallinnon alojen kanssa. Olemassa olevien kaupansuojainstrumenttien suomia mahdollisuuksia hyödynnetään jo laajasti ja niitä on seurattava huolellisesti ja toimia päivitettävä tarpeen mukaisesti.

3. NEUVOTTELUTILANNE**4. TAUSTA**

Teräs on olennainen osa Euroopalle tärkeitä arvoketjuja kuten autoteollisuus ja laivanrakennus sekä rakentaminen, jolloin näiden alojen markkinatilanteella on suora yhteys teräksen kysyntään. Arvoketjunäkökulman vuoksi on tärkeää arvioida ja suunnitella toimenpiteitä kokonaisvaltaisesti koko arvoketjun, ei ainoastaan sen yhden osan, kilpailukyvyn näkökulmasta.

Suomessa **koronapandemia** aiheutti teräksen kysynnän laskua, kun autotehtaita ja telakoita suljettiin Euroopassa. Lisäksi terästä sisältävien tuotteiden kuluttajakysyntä on ainakin väliaikaisesti vähentynyt. Suomessakin terästuotantoa ajettiin kesällä osittain alas. Alan edustajat pelkäävät, että kysynnän jälleen elpyessä kiinalainen teräs valtaisi Euroopan markkinat.

Kansainvälisesti terästuotannon ongelmana on merkittävä **tuotannon ylikapasiteetti**. Ylikapasiteettia on koetettu vähentää G20 ja OECD:n yhteisellä teräksen ylikapasiteetin globaalifoorumilla (GFSEC). Globaalifoorumilla kerätään maakohtaista tietoa kapasiteetin muutoksista sekä terästuotannon kapasiteettia kasvattavista valtiontuista. Tavoitteena on myös lisätä yhteistä ymmärrystä siitä, millaisia asioita kapasiteetin nostamisen tai laskemisen yhteydessä pitäisi ottaa huomioon. Globaalifoorumin työn vaikuttavuutta haittaa Kiinan jättäytyminen foorumin ulkopuolelle vuoden 2020 alusta.

EU:lla on käytössään **tuontisuojoinstrumentit**, polkumyynti- ja tasoitustulli-instrumentti sekä suojatoimi-instrumentti, joilla voidaan puuttua kolmansista maista tulevaan tuontiin sen lisääntyessä ja aiheuttaessa vahinkoa EU:n terästeollisuudelle. Polkumyynti- ja tasoitustulli-instrumentit ovat ns. täsmäaseita, ne voidaan kohdistaa tietystä maasta tulevaan tuontiin, kun sen sijaan suojatoimi-instrumentti kohdistuu kaikkialta tulevaan tuontiin.

EU on viime vuosina asettanut useita polkumyynti- ja myös tasoitustulleja useista eri maista tulevaan tuontiin. Tällä hetkellä terästä koskevia toimia on noin 40. Lisäksi on vireillä muutamia polkumyynti- ja tasoitustullitutkintoja.

Erityisen ongelmallista teräs- ja monen muunkin sektorin yrityksille on kolmansien maiden yrityksille myöntämä eri muodoissa tapahtuva tuki, joka antaa ko. maan yrityksille epäoikeutettua kilpailuetua EU:n yrityksiin verrattuna. Useat näistä ovat vastatoimiin oikeuttavia eli niihin voidaan puuttua tasoitustulli-instrumentilla. Ongelmana on, että kaikki kolmannet maat eivät notifioi myöntämiään tukia WTO:lle. Sen vuoksi tukiin puuttuminen on työlästä ja hankalaa ja vaatii yrityksiltä ja komissiolta huomattavia resursseja. Ongelmaan on pyritty löytämään ratkaisuja WTO:ssa, mutta toistaiseksi tuloksetta.

Eurooppalaisten terästeollisuusyritysten ei tule myöskään kärsiä siitä, että ne ovat investoineet puhtaampaan teknologiaan. Kolmansien maiden viejätuottajille myöntämä tuki ja maiden ylikapasiteetti saattavat lopulta ajaa EU:n teollisuuden markkinoilta, mikä johtaa ilmaston kannalta kielteisiin vaikutuksiin.

Viime aikoina on tullut esille koronaan liittyvä ongelma, kun komissio ei ole päässyt matkustamaan tutkinnan kohteena oleviin maihin ja tarkistamaan tietoja. Erityisen ongelmalliseksi tämän tekee se, että polkumyynti- ja tasoitustullitutkintoihin liittyy asetuksessa säädetyt tarkat määräajat siitä, mihin mennessä johtopäätökset on tehtävät, muussa tapauksessa tutkinta raukeaa.

EU:ssa aloitettiin suojatoimitutkinta maaliskuussa 2018, kun oli riittävästi näyttöä siitä, että terästuotteiden tuonti saattaisi aiheuttaa tai uhkaisi aiheuttaa vakavaa vahinkoa unionin tuottajille. USA:n sektori 232 nojalla teräkselle ja alumiinille asettamien toimien vuoksi oli uhkana, että tuonti lisääntyisi kaupan uudelleen suuntautumisen vuoksi. Ottaen vielä huomioon maailmanlaajuisen teräksen ylikapasiteetin vaarana oli, että unioniteollisuuden tilanne saattaisi vaarantua tuonnin lisääntymisen vuoksi. Väliaikaiset suojatoimet asetettiin heinäkuussa 2018 ja lopulliset suojatoimet helmikuussa 2019. Suojatoimet ovat voimassa kesäkuun 2021 loppuun saakka. Tämän jälkeenkin niitä voidaan jatkaa, mutta tuolloin tulee esille myös kolmansien maiden mahdollisuudet vaatia korvauksia, tasapainottavia toimia.

Vireillä on myös komission aloite toimintaedellytysten tasapuolistamisesta ulkomaisten tukien osalta. Komissio antoi kesäkuussa 2020 valkoisen kirjan, joka on komission ensimmäinen keskustelualoite kolmansien maiden myöntämiin kilpailua vääristäviin tukiiin puuttumiseksi. Mahdollisten tulevien toimien tai lainsäädäntöaloitteiden tarkempaa sisältöä ei tässä vaiheessa ole vielä mahdollista arvioida.

LIITTEET

Asiasanat	kauppapolitiikka, teräs, UAN Ulkoasiainneuvosto, WTO, Euroopan parlamentti
Hoitaa	UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, TEM, TPK, TULLI, VM, VNK, YM